

2018 DÜNYA TİYATRO GÜNÜ MESAJI – AMERİKA KITALARI

Sabina Berman. Meksika (yazar, oyun yazarı, gazeteci)

Hep birlikte hayal edelim.

Bir kabile, havaya fırlattığı küçük taşlarla kuş avlamaya çalışmaktadır. Tam bu sırada dev gibi bir mamut sahneye girer ve KORKUNÇ BİR HOMURTU çıkarır. Aynı anda ona göre küçücük sayılabilecek bir insan da tıpkı mamut gibi HOMURDANIR. Sonra da herkes kaçar.

Bir insan, bir kadın tarafından –onu bir kadın olarak hayal etmeyi tercih ediyorum– çıkarılan o mamut homurtusu bizi biz yapan şeydir, türümüzün kökenidir: Olmadığı şeyi taklit edebilen bir tür. Öteki'yi temsil edebilen bir tür.

Şöyle ileri doğru on veya yüz ya da bin yıl gidelim. Kabile artık başka varlıkları da taklit etmeyi öğrenmiş. Mağaranın derinliklerinde bir yerde yanan ateşin titrek ışığında dört erkek mamut olmuş, üç kadın bir nehri canlandırmakta, diğer erkekler ve kadınlar kuş olmuşlar, cüce şempanze olmuşlar, ağaç, bulut olmuşlar; kabile, sabah çıkılan avı temsil ediyor. Tiyatro yetenekleri sayesinde geçmişti yakalayıp koruyorlar. Bundan daha da şaşırtıcı olan, kabile daha sonra olası gelecekler hayal ediyor, kabilenin düşmanı olan mamutu haklamanın olası yollarını deniyor.

Homurtular, ısıklar, mırıltılar –bu ilk tiyatronun ses öykünmeleri– daha sonraları bir sözel dil oluşturacak. Konuşma dili yazı diline de dönüşecek. Sonra tiyatro farklı yollara da girecek, ritüel olacak, bir gün gelecek sinema olacak.

Fakat sonradan ortaya çıkacak bu daha geç oluşumların hepsinin çekirdeğinde tiyatro var olmaya devam edecek. En basit temsil biçimi. Tek canlı temsil biçimi.

Tiyatro, ne kadar basit olursa, bizi insanın en harika yeteneğine, Öteki'ni canlandırabilme yeteneğine o kadar yakından bağlar.

Bugün dünyanın tüm tiyatrolarında insanın bu muhteşem performans yeteneğini kutluyoruz: Temsil etme ve böylelikle geçmişimizi koruma –ve kabileye daha çok mutluluk ve özgürlük vaat eden olası gelecekler kurgulama– yeteneği.

Bugün insan kabilesi tarafından alt edilmeleri gereken mamutlar nelerdir? Kabilenin bugünkü düşmanları kimlerdir? Bir eğlence aracı olmanın ötesine geçmek isteyen tiyatro neleri konu almalıdır?

Bence en büyük mamut insan yüreklerindeki yabancılaşmadır. Öteki ile birlikte hissetme kapasitemizin yitirilmesidir. İnsanlara ve insan olmayan diğer yaşam formlarına şefkatin yitirilmesidir.

Büyük bir çelişki. Günümüzde, İnsanlığın –İnsan Çağı'nın– vardığı bu son merhalede –insanoğlunun gezegeni en çok değiştiren doğal kuvvet olduğu ve buna devam edeceğinin belli olduğu bu çağda– bence, tiyatronun görevi, insanları mağaranın derinliklerinde temsil vermek üzere bir araya getirdiği zamankinin tam tersi olmalı, bugün tam aksine doğa ile bağlantımızı kurtarmaya uğraşmalıyız.

Canlı insanların diğer insanların karşısına çıkmasını gerektiren tiyatro, bizi basit algoritmalar, katıksız soyutlamalar olmaktan kurtarma görevine edebiyattan da, sinemadan da daha uygundur.

Gereksiz her şeyi tiyatrodan çıkartalım. Onu çıplak bırakalım. Çünkü tiyatro ne kadar basit olursa, inkâr edilemez tek gerçeği, zamanın içinde var olduğumuzu, etten kemikten yapıldığımızı, göğsümüzde bir yürek attığını, şimdi ve burada olduğumuzu bize daha iyi anımsatabilecektir.

Yaşasın tiyatro. En kadim sanat. Şimdinin içinde olmanın sanatı. En harika sanat. Yaşasın tiyatro.

Çeviren: Eray Eserol